

Strategisk exportkontroll 2004 – Krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

---

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2004/05:114 Strategisk exportkontroll 2004 – Krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden samt motioner som väckts med anledning av skrivelsen och ett antal motioner från den allmänna motionstiden hösten 2004. Förslagen avser bl.a. regelverket kring kontroll av krigsmaterielexport och tillämpningen av detta, kontroll av lätta vapen samt internationellt samarbete.

Ett flertal motioner innehåller yrkanden som liknar sådana som utskottet har behandlat i flera tidigare betänkanden. En översyn av regelverket för krigsmaterielexport pågår också för närvarande. Utskottet vill inte föregripa denna, vilket i kombination med att många motioner innehåller förslag som nyligen behandlats, gör att flertalet motioner endast ges en översiktlig behandling.

Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna. Motionerna avstyrks.

Till betänkandet har fogats 11 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Reservationer.....	27
1. Allmänt om regelverket, punkt 1 (v, mp).....	27
2. Motiv för svensk produktion och export av krigsmateriel, punkt 2 (v, mp).....	28
3. Demokrati och de mänskliga rättigheterna, punkt 3 (v, mp).....	29
4. Krigsmaterielexport och övrig politik, punkt 4 (v, mp).....	30
5. Lätta vapen, punkt 5 (v, mp).....	31
6. Europeiska exportkontrollregler och internationellt samarbete, punkt 6 (v, mp).....	31
7. Bedömning av enskilda länder, punkt 7 (v, mp).....	33
8. Vapenembargo mot Kina, punkt 8 (fp, kd, c, mp).....	34
9. Krigsmaterielimport, punkt 9 (fp, c).....	35
10. Klusterbomber, punkt 10 (v, mp).....	36
11. Utarmat uran, punkt 11 (v, mp).....	37
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	39
Skrivelsen.....	39
Följdmotioner.....	39
Motion väckt med anledning av skr. 2004/05:95.....	40
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004.....	41

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Allmänt om regelverket

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U15 yrkandena 2, 5 och 7, 2004/05:U16 yrkande 3 och 2004/05:U268 yrkande 26.

Reservation 1 (v, mp)

2. Motiv för svensk produktion och export av krigsmateriel

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U15 yrkandena 3 och 4 samt 2004/05:U16 yrkande 1.

Reservation 2 (v, mp)

3. Demokrati och de mänskliga rättigheterna

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U15 yrkande 11, 2004/05:U16 yrkande 2, 2004/05:U278 yrkandena 7 och 9–11, 2004/05:U336 yrkandena 3, 5 och 6 samt 2004/05:Sf266 yrkande 1.

Reservation 3 (v, mp)

4. Krigsmaterielexport och övrig politik

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U10 yrkande 7, 2004/05:U14, 2004/05:U15 yrkandena 1 och 12, 2004/05:U278 yrkande 8, 2004/05:U331 yrkandena 32 och 33 i denna del och 2004/05:U336 yrkande 4.

Reservation 4 (v, mp)

5. Lätta vapen

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U10 yrkande 5, 2004/05:U314 yrkande 11 och 2004/05:U323 yrkandena 1–6.

Reservation 5 (v, mp)

6. Europeiska exportkontrollregler och internationellt samarbete

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U15 yrkandena 6, 8 och 9, 2004/05:U331 yrkande 31, 2004/05:U336 yrkande 1 och 2004/05:Sf266 yrkande 2.

Reservation 6 (v, mp)

7. Bedömning av enskilda länder

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U15 yrkande 10, 2004/05:U227 yrkande 3, 2004/05:U268 yrkande 28 i denna del, 2004/05:U288 yrkande 2 och 2004/05:U322 yrkandena 3 och 4.

Reservation 7 (v, mp)

8. Vapenembargo mot Kina

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U201 yrkandena 1 och 2, 2004/05:U224 och 2004/05:U239 yrkandena 1 och 11.

Reservation 8 (fp, kd, c, mp)

9. Krigsmaterielimport

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U209, 2004/05:U217 yrkande 4, 2004/05:U268 yrkande 28 i denna del, 2004/05:U331 yrkande 33 i denna del och 2004/05:U336 yrkande 2.

Reservation 9 (fp, c)

10. Klusterbomber

Riksdagen avslår motion 2004/05:U230 yrkandena 1–3.

Reservation 10 (v, mp)

11. Utarmat uran

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U275 yrkandena 2, 3 och 5 samt 2004/05:Fö204 yrkandena 1 och 2.

Reservation 11 (v, mp)

12. Regeringens skrivelse 2004/05:114 Strategisk exportkontroll 2004 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Riksdagen lägger skrivelse 2004/05:114 till handlingarna.

Stockholm den 26 maj 2005

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Berndt Ekholm (s), Carina Hägg (s), Birgitta Ahlqvist (s), Holger Gustafsson (kd), Alice Åström (v), Kent Härstedt (s), Göran Lindblad (m), Kaj Nordquist (s), Birgitta Ohlsson (fp), Kenneth G Forslund (s), Veronica Palm (s), Lotta Hedström (mp), Björn Hamilton (m), Cecilia Wikström (fp) och Annika Carlsson (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2004/05:114 Strategisk exportkontroll 2004 – Krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden samt ett antal motioner som väckts med anledning av skrivelsen och under den allmänna motionstiden hösten 2004.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Sedan 1985 har regeringen genom en årlig skrivelse till riksdagen redovisat det gångna årets aktiviteter på exportkontrollområdet och därigenom bidragit med underlag till en bredare diskussion om frågor relaterade till exportkontroll och icke-spridning.

I skrivelsen redogörs för exportkontrollpolitikens inriktning och uppgifter om hur den bedrivits 2004, informationsverksamhet på området, gällande regelverk och nationell tillämpning samt internationellt samarbete inom bl.a. EU och FN. I skrivelsen ingår också en redovisning av årets internationella arbete inom områden som antikorruption och immateriella överföringar. Vidare återfinns i skrivelsen en sammanställning av uppgifter om svensk krigsmaterielexport och exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden 2004 samt aktuella dokument såsom de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport och EU:s uppförandekod för vapenexport.

Utskottets överväganden

Allmänt om regelverket

Skrivelsen

Sverige har av utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska skäl valt att i viss utsträckning tillåta export av krigsmateriel. Regeringen redogör i skrivelsen för den lagstiftning och de riktlinjer som gäller för krigsmaterielexporten. Det svenska regelverket består av lagen (1992:1300) om export av krigsmateriel med tillhörande förordning samt av regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport. I tillämpningssystemet har en fristående myndighet, Inspektionen för strategiska produkter, i uppgift att, med ledning av regelverket, pröva ansökningar om exporttillstånd.

Det räcker dock enligt regeringen inte med att Sverige utformar och utövar exportkontroll på ett nationellt plan. För att fullgöra ansvaret att förhindra oönskad spridning av vapen krävs också aktivt deltagande i det internationella samarbetet på området. I skrivelsen anförts att verkligheten har förändrats drastiskt sedan kalla krigets slut och möjligheterna till öppenhet och samarbete mellan länder har aldrig varit bättre. Till exempel enades EU:s medlemsländer 1998 om en politiskt bindande uppförandekod för vapenexport. Denna har under året genomgått en revision för att kunna bli ett allt starkare instrument för exportkontroll.

För att det svenska regelverket på krigsmaterielområdet skall fortsätta att vara ändamålsenligt och verklighetsanpassat tillsatte regeringen 2003 en utredning. Krigsmaterielutredningens uppgift var att göra en översyn av den svenska krigsmaterielagstiftningen i ljuset av de förändringar som skett de senaste åren inom de utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska områdena. Utredningen lämnade i februari 2005 sitt betänkande (SOU 2005:9). I skrivelsen redogörs för utredarens slutsatser:

I betänkandet konstaterar utredaren att Sverige sedan kalla krigets slut successivt ökat sitt deltagande i europeiska och transatlantiska samarbetsstrukturer. Export samt tillverkning och utveckling av krigsmateriel har blivit samarbetsområden av betydelse. Utredaren anför också att det idag inte finns någon motsättning mellan den militära alliansfriheten och deltagande i dessa strukturer. Mot bakgrund av hotbildsutvecklingen konstateras att ett svenskt materieloberoende varken är nödvändigt eller ekonomiskt möjligt. Istället måste Sverige dela kostnaderna för utveckling och tillverkning med andra länder. Inom EU växer också ett allt närmare exportkontrollsamarbete fram. Bland annat är Sverige redan bundet av den uppförandekod för vapenexport som överenskommit mellan EU-länderna.

Som en konsekvens av de förändringsfaktorer utredaren observerat, föreslås i betänkandet ett antal justeringar i det svenska regelverket, bland annat följande:

- Begreppet ”krigsmateriel” bör bytas ut till ”försvarsmateriel”

- Den svenska krigsmaterielförteckningen bör bytas ut mot EU:s militära lista
- Riktlinjerna för export bör vidareutvecklas och moderniseras
- Vissa näringspolitiska skäl bör läggas till som skäl för att tillåta export
- EU:s uppförandekod bör integreras med de svenska riktlinjerna
- Införsel av krigsmateriel bör i princip göras tillståndspliktig
- Lämnande av tekniskt bistånd i utlandet bör göras tillståndspliktigt

Motionerna

I motion 2004/05:U15 (v) yrkande 2 anförs att det generella förbudet när det gäller den svenska krigsmaterielexporten måste utgöra den grundläggande förutsättningen för den svenska krigsmaterieexportpolitiken.

I motion 2004/05:U16 (mp) yrkande 3 anförs att Sverige radikalt bör skärpa de svenska riktlinjerna för vapenexport och tillse att de efterlevs på striktast möjliga sätt.

I motion 2004/05:U268 (v) yrkande 26 anförs att de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport måste utformas så att export och uthyrning av krigsmateriel till krigförande länder inte kan inträffa.

I motion 2004/05:U15 (v) yrkande 7 anförs att det svenska regelverket när det gäller följdleveranser av krigsmateriel måste bli än mer restriktivt genom att en snäv tidsgräns sätts för hur lång tid följdleveranser av krigsmateriel kan fortgå.

I motion 2004/05:U15 (v) yrkande 5 anförs att den bestämmelse i det nuvarande regelverket som säger att den svenska krigsmaterielexporten inte skall vara materielspecifik bör behållas.

Utskottets ställningstaganden

Utskottet vill inledningsvis erinra om att det av skrivelsen framgår att krigsmaterielutredningens betänkande avses att remissbehandlas under första hälften av 2005. Därefter skall regeringen ta ställning till huruvida en proposition skall utarbetas och underställas riksdagen. Utskottet ser det som värdefullt att en samlad översyn av exportkontrollagstiftningen nu sker. Den säkerhetspolitiska situationen i Europa och vårt närområde har genomgått grundläggande förändringar sedan den nu gällande lagen om krigsmateriel förbereddes, beslutades och därefter trädde i kraft den 1 januari 1993.

Utskottets generella utgångspunkt är att inte föregripa regeringens översyn utan att i stället avvakta regeringens eventuella förslag. Flera motionsyrkanden i detta betänkande ges därför endast en översiktlig behandling.

Utskottet konstaterar att det av regeringens direktiv till Krigsmaterielutredningen (dir. 2003:80) framgår att en utgångspunkt för översynen av krigsmateriellagen är att den svenska traditionellt restriktiva synen på export av krigsmateriel skall upprätthållas. Enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel får tillstånd för krigsmaterielexport lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik. De närmare principerna för prövningen har lagts fast i

regeringens praxis och har kommit till uttryck i regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport och annan utlandssamverkan. Riktlinjerna uttolkas med brett parlamentariskt stöd och är vägledande för Inspektionen för strategiska produkter (ISP) vid prövningen av ärenden om tillstånd. Varje utförelse prövas individuellt.

Riktlinjerna är ett balansinstrument där också faktorer som talar för export vägs in (exempelvis försvarets behov och Sveriges trovärdighet som leverantör). Inget av kriterierna, förutom de tre s.k. ovillkorliga hindren, har en direkt förbudseffekt. De tre typer av ovillkorliga hinder som riktlinjerna anger och som, om de föreligger, omöjliggör export är beslut av FN:s säkerhetsråd, internationella överenskommelser som Sverige biträtt (t.ex. EU-sanktioner) samt de neutralrättsliga reglerna i Haagkonventionerna.

Utskottet har i tidigare betänkanden (senast i 2003/04:UU13, 2003/04:UU3 och 2002/03:UU9) påpekat att den vikt som tillmäts i de fastlagda riktlinjerna att export inte bör beviljas till en stat som befinner sig i väpnad konflikt med en annan stat, måste kunna balanseras mot den vikt som tillmäts ett långtgående internationellt försvarsindustriellt samarbete för att trygga den svenska framtida materielförsörjningen. I balansen mellan olika riktlinjer för krigsmaterielexporten måste, enligt utskottets mening, nationens eget intresse ha förtur.

För följdleveranser anger riktlinjerna i dag att tillstånd bör ges till utförelse av reservdelar till tidigare, med vederbörligt tillstånd exporterad krigsmateriel, om inte ovillkorligt hinder möter. Detsamma bör gälla andra leveranser, t.ex. av ammunition, som har samband med tidigare utförelse eller där det annars vore oskäligt att inte ge tillstånd. Utskottet ser ingen anledning att i dagsläget ta ställning för en ändring av dessa kriterier, särskilt som det skulle föregripa regeringens översyn av regelverket.

Enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel indelas krigsmateriel i två kategorier: krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK). Bestämmelser om vilken materiel som innefattas i de två kategorierna återfinns i förordningen (1992:1303) om krigsmateriel. Europeiska unionens uppförandekod för vapenexport antogs av medlemsstaterna 1998. Koden innebär bl.a. att materielspecifika hänsyn tas vid prövningen av tilltänkta mottagarstater, vilket betyder att man vid tillståndsprövningen beaktar hur mottagaren/slutanvändaren skall och rimligen kan använda den aktuella materielen. Om det finns en uppenbar risk att materielen kan komma att användas i strid med kriterierna bör detta leda till avslag. I Krigsmaterielutredningen föreslås att riktlinjerna vidareutvecklas så att den svenska ärendeprovningen fullt ut anammar det materielspecifika synsätt som föreskrivs i uppförandekoden. Som påpekats inledningsvis vill utskottet inte föregripa regeringens beredning av frågan och tar därför i dagsläget inte ställning i frågan om ett materielspecifikt synsätt är önskvärt eller inte.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U15 (v) yrkandena 2, 5 och 7, 2004/05:U16 (mp) yrkande 3 och 2004/05:U268 (v) yrkande 26 kan avstyrkas.

Motiv för produktion och export av krigsmateriel

Skrivelsen

I skrivelsen redogörs för motiven till att Sverige producerar och exporterar krigsmateriel. Där sägs bl.a. att den nya säkerhets- och försvarspolitikens innebär samverkan även på materielförsörjningsområdet. Styrande för den svenska materielförsörjningen är i dag försvarets förmåga att genomföra internationella insatser och att ha nödvändiga resurser för att hävda vår territoriella integritet.

Det internationella samarbetet på materielförsörjningsområdet är enligt skrivelsen en förutsättning för försvarets flexibilitet och anpassningsförmåga inför nya hot och risker som kan uppstå. Det ligger därför i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att slå vakt om ett långsiktigt och kontinuerligt samarbete med traditionella samarbetsländer. Detta ömsesidiga samarbete, inklusive samarbetsprojekt, bygger på såväl export som import av krigsmateriel.

Sverige förblir enligt regeringen ett intressant land för internationellt samarbete endast med fortsatt utveckling av en teknologinivå som har en internationell konkurrenskraft. En konkurrenskraftig teknologinivå förutsätter för sin existens dels tillräckliga ekonomiska resurser för att kunna bestå och utvecklas, dels i sin tur ett visst mått av samarbete över gränserna. Exporten bedöms vara en nödvändig faktor i bevarandet av en hög svensk teknologinivå med internationell slagkraft.

Motionerna

I motion 2004/05:U15 (v) yrkande 3 anförs att Sverige i högre grad skulle kunna genomföra en omställning till civil produktion.

I motion 2004/05:U15 (v) yrkande 4 anförs att närings- och sysselsättningspolitiska argument för svensk krigsmaterielproduktion måste avvisas.

I motion 2004/05:U16 (mp) yrkande 1 invänds mot att svenska myndigheter och regeringsföreträdare aktivt deltar i marknadsföring av svensk krigsmateriel. De svenska exportstödjande verksamheterna måste avskaffas.

Utskottets ställningstaganden

Utskottet menar att det finns en rad försvars-, utrikes- och säkerhetspolitiska skäl för att upprätthålla en inhemsk försvarsindustriell förmåga. Det ligger också i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att slå vakt om ett långsiktigt och kontinuerligt samarbete med traditionella samarbetsländer. Utskottet delar regeringens uppfattning att detta ömsesidiga samarbete, inklusive samarbetsprojekt, bygger på såväl export som import av krigsmateriel.

Utskottet delar också regeringens uppfattning om motiven för staten att engagera sig i exportstödjande verksamhet. Exporten av krigsmateriel bidrar till att långsiktigt säkerställa en teknologisk och industriell bas för nyt-

veckling, men också till vidmakthållande och vidareutveckling av befintliga materielsystem. Exporten är också en viktig förutsättning för att stärka den inhemska industrins internationella konkurrenskraft.

Utskottet vill även erinra om att riksdagen i försvarsutskottets betänkande 1998/99:FöU1 uppmanade regeringen att vidta ytterligare åtgärder i syfte att skapa bättre förutsättningar för exportframgångar rörande viktiga försvarsmaterielprojekt, däribland stridsflygplan JAS 39 Gripen. Samma ståndpunkt upprepas i försvarsutskottets betänkande 2001/02:FÖU11. Krigsmaterielutredningens betänkande, som bl.a. rör näringspolitiska skäl för tillstånd till export och internationellt samarbete avseende krigsmateriel, skall nu remissbehandlas. Regeringen kommer därefter att ta ställning till om en proposition skall föreläggas riksdagen. Utskottet ser ingen anledning att föregripa denna process.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U15 (v) yrkandena 3 och 4 och 2004/05:U16 (mp) yrkande 1 kan avstyrkas.

Demokrati och de mänskliga rättigheterna

Skrivelsen

I skrivelsen påpekas att riktlinjerna särskilt framhåller den vikt som vid den utrikespolitiska bedömningen av varje utförelse skall fästas vid respekten för mänskliga rättigheter i mottagarlandet. Situationen i mottagarlandet vad gäller mänskliga rättigheter skall alltid vägas in även i de fall då det är fråga om utförelse av materiel som i sig inte kan användas för att kränka mänskliga rättigheter.

Motionerna

I motion 2004/05:U16 (mp) yrkande 2 anför motionären att Sverige inte skall tillåta export av krigsmateriel från Sverige till diktaturer.

I motion 2004/05:U278 (v) yrkande 9 anføres att krigsmaterielexport till länder som bryter mot grundläggande demokratiska rättigheter ej skall tillåtas. Det är därför angeläget att lagstiftningen skärps så att export inte tillåts till länder där systematiska eller grova brott förekommer.

I motion 2004/05:U278 (v) yrkande 10 anføres att kriterier för grundläggande demokratiska rättigheter bör införlivas i svensk lagstiftning om krigsmaterielexport.

I motion 2004/05:U336 (mp) yrkande 6 anføres att det svenska regelverket kring handel med krigsmateriel med länder som inte respekterar grundläggande politiska och demokratiska rättigheter skall skärpas.

I motion 2004/05:U15 (v) yrkande 11 invänder man mot krigsmaterielutredarens argumentation för sitt ställningstagande mot ett införande av ett demokratikriterium och menar att utredaren borde ha försökt definiera begreppet demokrati. Motionärerna anser att ett demokratikriterium måste införas i de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport.

I motion 2004/05:Sf266 (v) yrkande 1 anförs att svensk vapenexport till länder där grova kränkningar av mänskliga rättigheter äger rum omedelbart skall stoppas.

I motion 2004/05:U278 (v) yrkande 7 anförs att lagstiftningen bör skärpas så att krigsmaterielexport inte tillåts till länder där allvarliga brott mot mänskliga rättigheter förekommer, oavsett om dessa räknas som enbart grova eller enbart systematiska.

I motion 2004/05:U278 (v) yrkande 11 anförs att i den händelse tolkningsvårigheter uppstår, skall en försiktighetsprincip införlivas som ger fattigdomsbekämpningen, de mänskliga rättigheterna och demokratikriterierna företräde.

I motion 2004/05:U336 (mp) yrkande 3 anförs att löftet om implementering av internationell humanitär rätt i svensk krigsmateriellagstiftning (import och export) skall uppfyllas.

I motion 2004/05:U336 (mp) yrkande 5 anförs att kriterierna för och bedömningar av förbud mot handel av krigsmateriel bör skärpas så att handel inte tillåts med länder som bryter mot de mänskliga rättigheterna.

Utskottets ställningstaganden

Motioner rörande krigsmaterielexporten, demokrati och de mänskliga rättigheterna har behandlats av utskottet vid ett flertal tillfällen, senast i betänkandena 2003/04:UU13, 2003/04:UU3 och 2002/03:UU9. Dessutom pågår en översyn av regelverket som utskottet inte vill föregripa. Utskottet kommer därför att behandla motionerna i detta avsnitt översiktligt och hänvisar främst till betänkande 2003/04:UU3 där utskottet redovisade huvudregeln vad gäller bedömningen av riktlinjerna för svensk krigsmaterielexport. Denna innebär att en helhetsbedömning som omfattar flera relevanta faktorer skall göras. Vid behov ingår en redovisning av den politiska situationen i mottagarlandet, bl.a. gällande styrelseskicket, men också situationen vad gäller pressfrihet, yttrandefrihet, den politiska oppositionens ställning och andra faktorer. De svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport framhåller den särskilda vikt som vid bedömningen av varje utförelse skall fästas vid respekten för de mänskliga rättigheterna i mottagarlandet. Utförelsetillstånd för nya leveranser bör enligt riktlinjerna inte lämnas om det avser en stat där omfattande och grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna förekommer. Utskottet konstaterar att den helhetsbedömning som skall göras innebär att sannolikheten är liten för att tillstånd skall beviljas för export av krigsmateriel till diktaturer.

I Krigsmaterielutredningens direktiv ingick att undersöka konsekvenserna av införandet av ytterligare riktlinjer, däribland införandet av ett demokratikriterium. Sammanfattningsvis anser utredningen att det för närvarande varken finns tillräckliga skäl eller förutsättningar för att införa ett demokratikriterium för prövningen av ärenden om export och internationellt samarbete avseende försvarsmateriel. Utskottet konstaterar att regeringen nu skall ta ställning till utredarens förslag och eventuellt lägga fram

förslag som innehåller ändringar av de svenska riktlinjerna. Som utskottet närmare behandlat i betänkande 2003/04:UU3 är främjande av de mänskliga rättigheterna tillsammans med demokrati och jämställdhet mellan könen grundläggande komponenter i den svenska politiken. Utskottet vill dock i nuläget inte föregripa regeringens översyn av krigsmateriellagstiftningen.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U15 (v) yrkande 11, 2004/05:U16 (mp) yrkande 2, 2004/05:U278 (v) yrkandena 7 och 9–11, 2004/05:U336 (mp) yrkandena 3, 5 och 6 samt 2004/05:Sf266 (v) yrkande 1 kan avstyrkas.

Krigsmaterielexport och övrig politik

Motionerna

I motion 2004/05:U10 (mp) yrkande 7 anförts att den samstämmighet som annars skall genomsyra svensk politik i enlighet med den av riksdagen beslutade politiken för global utveckling saknas. Det reglemente som finns för svensk vapenexport får inte mildras.

I motion 2004/05:U14 (kd) argumenteras för att politiken om global utveckling skall redovisas i alla politiska styrdokument, regeringsrapporter och skrivelser som berör svensk export av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

I motion 2004/05:U15 (v) yrkande 1 anförts att regeringens skrivelser om krigsmaterielexporten i fortsättningen bör innehålla en bedömning av i vilken grad den stämmer överens med de överordnade mål som angivits när det gäller samstämmigheten mellan olika politikområden i Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122).

I motion 2004/05:U15 (v) yrkande 12 anförts att de mål som proklamerades för Sveriges internationella utvecklingssamarbete i regeringens proposition Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling, där samstämmighet mellan olika politikområden starkt betonades, också måste gälla för den svenska krigsmaterielproduktionen och krigsmaterielexporten.

I motion 2004/05:U278 (v) yrkande 8 förespråkas en ändring av kriterierna för krigsmaterielexport på så sätt att export ej skall tillåtas om krigsmaterielexporten riskerar att underminera eller försvåra fattigdomsbekämpning.

I motion 2004/05:U331 (kd) yrkande 32 efterfrågas obligatoriska konsekvensanalyser av enskilda vapenexportförfrågningar för att säkerställa att svensk vapenexport inte undergräver kampen för mänskliga rättigheter eller kampen mot fattigdom. Avväganden som gäller målkonflikter mellan krigsmaterielindustrin och utvecklingspåverkan bör ske enligt försiktighetsprincipen.

I motion 2004/05:U331 (kd) yrkande 33 (delvis) anförts att de existerande svenska reglerna kring krigsmaterielexport skall justeras i linje med Sveriges sammanhållna politik för en global utveckling.

I motion 2004/05:U336 (mp) yrkande 4 anförs att det i nationell lagstiftning skall införas obligatoriska krav på konsekvensanalyser av enskilda vapenexportförfrågningar utifrån ett fattigdoms- och rättighetsperspektiv.

Utskottets ställningstaganden

I flera motioner argumenteras för att krigsmaterielexporten inte får inverka menligt på den svenska politiken för global utveckling. Utskottet anser att fattigdoms- och utvecklingsaspekter i mottagarlandet samt övriga aspekter som rymms inom en samstämd politik för en global utveckling alltid måste beaktas vid prövningar av tillstånd för export av krigsmateriel. Därför vill utskottet här åter framhålla det som uttalades om krigsmaterielexportens samstämmighet med politiken för global utveckling i betänkande 2003/04:UU3, dvs. att

... också svensk politik vad avser svensk exportkontroll och export av krigsmateriel måste ske samstämt med målet för politiken för global utveckling att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Detta inkluderar rättvise- och fattigdomsperspektivet samt de huvuddrag som är kopplade till politiken, bl.a. om demokrati, mänskliga rättigheter och omsorg om miljön. Det är enligt utskottets mening angeläget att svensk vapenexport inte motverkar arbetet för att nå målet om en rättvis och hållbar global utveckling, ej heller målet för utvecklingssamarbetet att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

I betänkandet konstaterades också att huvudregeln vad gäller riktlinjerna för svensk krigsmaterielexport är att en helhetsbedömning skall göras som omfattar flera relevanta faktorer. Utskottet menar att de helhetsbedömningar som görs till sitt innehåll och resultat liknar konsekvensanalyser av det slag som motionärerna efterlyser.

Den europeiska uppförandekodens åttonde kriterium, det s.k. utvecklingskriteriet handlar om "[v]apenexportens förenlighet med mottagarlandets tekniska och ekonomiska förmåga, med beaktande av det önskvärda i att stater får sitt legitima behov beträffande säkerhet och försvar täckt med minsta möjliga användning av mänskliga och ekonomiska resurser till krigsmateriel". Enligt kriteriet kommer medlemsstaterna, "mot bakgrund av informationen från relevanta källor såsom FN:s utvecklingsprogram, Världsbanken, Internationella valutafonden samt OECD-rapporter, att beakta huruvida den tilltänkta exporten allvarligt skulle hindra den hållbara utvecklingen i mottagarlandet. De kommer i detta sammanhang att beakta mottagarlandets relativa nivå på militära och sociala utgifter och även ta hänsyn till eventuellt bistånd från EU eller bilateralt bistånd."

Av skrivelsen framgår att regeringen i enlighet med målsättningen att uppnå en ökad och tydlig samstämmighet mellan olika politikområden, verkar aktivt för att nå en gemensam syn bland medlemsländerna gällande tolkningen av kriterierna i EU:s uppförandekod. Som ett första steg har Sverige tillsammans med Storbritannien tagit initiativ till ett arbete rörande tillämpningen av kodens åttonde kriterium. Liksom vid arbetet med använ-

darhandboken deltar Sverige här i den grupp som skall utarbeta förslag till en metod för bedömningar enligt utvecklingskriteriet. Detta arbete fortsätter under 2005.

I Krigsmaterielutredningens uppdrag ingick att pröva förutsättningarna att för svensk nationell tillämpning integrera de nationella och internationella riktlinjerna. Utredaren tog i sitt betänkande också fasta på det utrikesutskottet framhöll i betänkande 2003/04:UU3, nämligen att politiken för global utveckling måste genomsyra alla politikområden. Utredaren kom fram till att gällande riktlinjer bör kompletteras med ett kriterium som anger att tillstånd inte bör medges om det finns en uppenbar risk att exporten eller samarbetet allvarligt skulle hindra en hållbar utveckling i mottagarlandet. Utskottets generella utgångspunkt är som tidigare nämnts i detta betänkande att inte föregripa regeringens översyn av krigsmateriellagstiftningen utan att i stället avvakta regeringens eventuella förslag.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U10 (mp) yrkande 7, 2004/05:U14 (kd), 2004/05:U15 (v) yrkandena 1 och 12, 2004/05:U278 (v) yrkande 8, 2004/05:U331 (kd) yrkandena 32 och 33 (delvis) och 2004/05:U336 (mp) yrkande 4 kan avstyrkas.

Lätta vapen m.m.

Skrivelsen

Regeringen redogör i skrivelsen för arbetet i olika internationella forum för att förebygga och bekämpa destabiliserande anhopningar och okontrollerad spridning av små och lätta vapen. Sverige fäster stor vikt vid detta arbete och verkar bl.a. för att varje land skall inrätta och genomföra en ansvarsfull exportpolitik med heltäckande lagar och regler. I samarbete med FN-sekretariatet bidrog Sverige till genomförandet av ett regionalt seminarium i Nairobi i maj 2004 för 11 länder på Afrikas horn och kring De stora sjöarna. Ett av seminariets syften var att visa de deltagande länderna hur man genom en effektiv exportkontroll kan förhindra en okontrollerad spridning av små och lätta vapen.

Av skrivelsen framgår vidare att FN:s arbete med små och lätta vapen bl.a. syftar till att öka medvetenheten om den destabiliserande verkan som dessa har i konfliktregioner. Icke-spridning av dessa vapen är också angeläget för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet och terrorism.

Motionerna

I motion 2004/05:U10 (mp) yrkande 5 anfördes att det i längden behövs en separat konvention mot spridning av små och lätta vapen.

I motion 2004/05:U314 (kd) yrkande 11 anfördes att regeringen till riksdagen snarast möjligt skall inkomma med en klaggörande utredning som behandlar innehav och försäljning av illegala lätta vapen i Sverige.

I motion 2004/05:U323 (mp) yrkande 1 anförs att man i FN skall stödja framtagandet av en konvention i den riktning som *Arms Trade Treaty* anger.

I motion 2004/05:U323 (mp) yrkande 2 anförs att regeringen i översynen av reglerna för svensk vapenexport särskilt skall beakta statistik, export och import av lätta vapen.

I motion 2004/05:U323 (mp) yrkande 3 förordas ett aktivt deltagande i de internationella samarbeten som tar sikte på gemensamma regler för spårning och märkning av lätta vapen.

I motion 2004/05:U323 (mp) yrkande 4 anförs att regeringen i väntan på en global konvention aktivt tar del i POA, *Programme of Action* och strävar att uppfylla dess åtaganden.

I motion 2004/05:U323 (mp) yrkande 5 anförs att regeringen i de delegationer 2005 och 2006 som i FN skall förhandla om dessa frågor, aktivt verkar för god representation av både parlamentariker och enskilda organisationer med kunskap och engagemang i dessa frågor.

I motion 2004/05:U323 (mp) yrkande 6 anförs att regeringen bör medverka i och initiera medvetandehöjande aktiviteter på svensk botten för ansvarsfullare hantering av lätta vapen i alla led, på myndighetsnivå såväl som hos allmänheten.

Utskottets ställningstaganden

Utskottet ser positivt på arbetet för att motverka anhopningar och spridning av lätta vapen och välkomnar att det under 2004 inlets förhandlingar inom ramen för FN i syfte att åstadkomma ett internationellt instrument för märkning och spårning av lätta vapen.

I betänkande 2003/04:UU3 har utskottet framhållit sitt stöd för Sveriges aktiva arbete för att genomföra FN:s handlingsprogram från 2001 mot illegal handel med lätta vapen, vilket bl.a. handlar om att stärka reglerna för exportkontroll. Sverige prioriterar vidare, som utskottet framhöll i betänkandet, frågor som har direkt koppling till konsolidering av fred och utveckling, bl.a. stöd till avväpning av f.d. soldater, inklusive barnsoldater, och återintegrering av soldater i samhället.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motionsyrkanden om lätta vapen med likartad innebörd som ovan och redovisat sin syn på behovet av förbättrad kontroll samt ökad öppenhet och transparens i vapenhandeln (senast i betänkandena 2003/04:UU13 och 2002/03:UU9). I betänkande 2004/05:UFöU2 påpekade det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet att hotet från en okontrollerad spridning av lätta vapen måste tas på stort allvar.

Sverige deltar aktivt i de internationella ansträngningar inom bl.a. Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), EU och FN som görs beträffande kontroll och ökad transparens kring handeln med lätta vapen. Genom att arbeta för större internationell öppenhet på området ökar möjligheterna för Sverige att offentliggöra mer detaljerad information om den egna handeln med lätta vapen. Frågan om detaljnivån på redovisningen av exporten av lätta vapen bör ses mot bakgrund av kommersiella

och utrikespolitiska överväganden. Utskottet konstaterar att regeringen ständigt strävar efter att förbättra och förtydliga den information om krigsmaterielexporten som lämnas till riksdagen. Utskottet förutsätter att den målsättningen även gäller redovisningen av exporten av lätta vapen.

Utskottet noterar i sammanhanget att det av skrivelsen framgår att finka-libriga militära eldhandvapen – det som i sammanhanget utgör den viktigaste delen av begreppet ”lätta vapen” – spelar en mycket begränsad roll i svensk krigsmaterielexport. Utskottet fäster dock stor vikt vid kontrollen av vapenhandlare och vid ökad öppenhet och transparens i vapenhandeln. Med svensk lagstiftning kommer en kontroll till stånd när personer och företag agerar som förmedlare i vapentransaktioner. Den svenska lagstiftningen utgör därmed ett exempel som framhålls i det internationella arbetet för att förhindra okontrollerad spridning av lätta vapen.

Utskottet har erfarit att det inom Justitiedepartementet pågår en omfattande översyn av vapenlagstiftningen, vilken innefattar ett uppdrag om åtgärder för att förhindra spridning av illegala vapen (Ju2003/10202/P). I departementspromemorian Förstärkt kontroll av vapen m.m. (Ds 2004:32) lämnas ett antal förslag till ändringar i vapenlagen och vapenförordningen. Ändringarna syftar i första hand till att förhindra att vapen hamnar på den illegala marknaden, men också till att motverka missbruk, olyckshändelser och brottslig verksamhet med legala vapen. Vidare har en särskild utredare redovisat en översyn avseende bl.a. de åtgärder som krävs för att Sverige skall kunna tillträda FN:s vapenprotokoll. Förslagen i departementspromemorian och utredningen bereds nu inom Justitiedepartementet.

Som framgår av skrivelsen antogs vid 2001 års FN-konferens om illegal handel med lätta vapen ett handlingsprogram som bl.a. innehåller vissa grundläggande regler om kontroll av tillverkning och handel med lätta vapen. Handlingsprogrammet skall bli föremål för en översyn 2006. Under 2004 inleddes förhandlingar i FN för att åstadkomma ett internationellt instrument för märkning och spårning av lätta vapen. Förhandlingarna väntas vara avslutade under 2005.

Utskottet konstaterar att parlamentariker och enskilda organisationer av regeringen regelbundet inbjuds till, och deltar i, förhandlingar i de fall det av regeringen och riksdagen bedöms ändamålsenligt.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna *2004/05:U10 (mp) yrkande 5*, *2004/05:U314 (kd) yrkande 11* och *2004/05:U323 (mp) yrkandena 1–6* kan avstyrkas.

Europeiska exportkontrollregler och internationellt samarbete

Skrivelsen

EU:s uppförandekod för vapenexport antogs 1998 och innehåller gemensamma kriterier för export av krigsmateriel, vilka skall tillämpas vid den nationella prövningen av exportansökningar. Till koden hör en förteckning över de produkter som skall kontrolleras i enlighet med koden och en användarhandbok som mer i detalj reglerar hur bl.a. kodens överenskommelser om informationsutbyte och konsultationer skall ske. Koden representerar en minsta gemensam nämnare inom EU på exportkontrollområdet och hindrar inte enskilda medlemsstater från att föra en mer restriktiv politik. Regeringen menar att uppförandekoden, som baseras på en politisk överenskommelse och inte utgör lag, har lett till viktiga förändringar i medlemsstaternas nationella regelverk såväl som i ländernas policy.

Enligt kodens tillämpningsbestämmelser skall medlemsstaterna utbyta underrättelser om avslag. Sådant utbyte och konsultationerna kring underrättelserna gör, enligt regeringen, att exportpolitiken inom EU blir öppnare och mer enhetlig. Risken att exportkontrollen skall undergrävas genom att något annat medlemsland beviljar exporten minskar också.

I rådsarbetsgruppen Coarm (Council Working Party on Conventional Arms Exports) diskuterar EU:s medlemsstater regelbundet uppförandekodens tillämpning, utbyter information om synen på exportdestinationer och utarbetar gemensamma riktlinjer för medlemsstaternas nationella regelsystem för exportkontroll.

Under året har ett omfattande arbete för att uppdatera och modernisera texten gjorts. Sverige deltog, enligt regeringen, aktivt i detta arbete. Förslaget till ny text innehåller en rad förtydliganden och, i vissa fall, skärpningar av särskilt tillämpningsbestämmelserna.

Av skrivelsen framgår vidare att medlemsländerna under 2004 beslöt att systematisera den verksamhet som innebär aktivt uppsökande av länder utanför EU för att inleda och upprätthålla samtal om exportkontrollpolitik. Syftet är att, med utgångspunkt i EU:s uppförandekod, uppmuntra andra länder att utveckla liknande system för exportkontroll.

Motionerna

I motion 2004/05:U15 (v) yrkande 6 anförs att Sverige inom EU bör driva en politik mot s.k. materielspecifik krigsmaterielexport till stater där brott mot mänskliga rättigheter begås.

I motion 2004/05:U15 (v) yrkande 8 anförs att Sverige i EU skall driva en politik om ökad restriktivitet när det gäller följdleveranser av krigsmateriel.

I motion 2004/05:U15 (v) yrkande 9 anförs att Sverige i EU skall arbeta för att EU:s s.k. uppförandekod när det gäller krigsmaterielexporten dels blir mer restriktiv, dels får status av ett för medlemsländerna bindande dokument i stället för som nu endast vara en rekommendation.

I motion 2004/05:U336 (mp) yrkande 1 anförs att Sverige aktivt skall verka för att EU:s uppförandekod implementeras som nationell lagstiftning.

I motion 2004/05:Sf266 (v) yrkande 2 anförs att regeringen bör ta ett svenskt initiativ i FN till en konferens för att påbörja arbetet med ett internationellt fördrag om restriktioner i vapenexport och vapenhandel.

I motion 2004/05:U331 (kd) yrkande 31 anförs att Sverige bör arbeta för en ökad harmonisering av reglerna för krigsmaterielexport på EU-nivå under förutsättning att sådan export inte får ske till diktaturer, stater som kränker grundläggande mänskliga rättigheter, är krigförande eller då konflikt uppstår med utvecklingsmålen.

Utskottets ställningstaganden

Utskottet konstaterar att EU:s politiskt bindande uppförandekod ger medlemsländerna vägledning för en mer konvergent tillämpning av deras nationella lagstiftning inom området. Sammantaget betyder detta att exportkontrollen för EU som helhet förstärkts och gått i en mer restriktiv riktning.

Som framgår av regeringens skrivelse har det under 2004 gjorts ett omfattande arbete för att – för första gången sedan uppförandekodens antagande 1998 – uppdatera och modernisera texten. Sverige deltog aktivt i detta arbete. Förslaget till ny text innehåller en rad förtydliganden och, i vissa fall, skärpningar av särskilt tillämpningsbestämmelserna. Till exempel föreslås att koden skall förklaras tillämplig på alla typer av överföringar av krigsmateriel, alltså även om överföringarna sker i form av licensavtal, transit eller i form av dokument eller t.ex. ritningar som skickas över Internet. Vad gäller själva kriterierna finns det, enligt skrivelsen, bl.a. förslag till införande av ny text gällande hänsynstagande till ett mottagarlands respekt för internationell humanitär rätt. Förhoppningen är att den nya texten skall kunna antas under första delen av 2005.

Utskottet menar att en internationellt samordnad restriktivitet vad gäller vapenexport är en effektiv fredsfrämjande åtgärd och konstaterar att regeringen sedan lång tid arbetar inom EU och andra internationella forum för att åstadkomma en ökad restriktivitet.

Utskottet har i tidigare betänkanden, senast i 2003/04:UU13 och 2002/03:UU9 betonat att det fäster största vikt vid att kunna bevara en restriktiv nationell exportpolitik. Den nationella beslutanderätten på detta område bör bestå. Utskottet menar dock att det även skall finnas plats för ett hänsynstagande till det tilltagande samarbetet över gränserna i Europa. Koden utgör en politisk avsiktsförklaring och används och beaktas inom ramen för den helhetsbedömning som görs enligt de svenska riktlinjerna.

Utskottet anser att det i samarbetet kring EU:s uppförandekod och i den dialog som uppstår till följd av försvarsindustrins europeiska omstrukturering är av vikt att från svensk sida verka för att en hög nivå av restriktivitet även tillämpas av andra EU-länder. Denna ambition gäller också följdleveranser av materiel. Utskottet har i tidigare betänkanden, senast i betänkande 2001/02:UU11, dock konstaterat att det är viktigt att krigsmaterielexporten präglas av långsiktighet. Reglerna om följdleveranser är en naturlig del i denna politik. De innebär att en särskilt noggrann prövning sker av export till länder dit export av svensk krigsmateriel inte tidigare har ägt rum, men att en stat som har köpt ett större system av en svensk leverantör måste kunna lita på att det i framtiden kommer att vara möjligt att erhålla nödvändiga följdleveranser.

Krigsmaterielutredaren ställde sig positiv till att anamma ett materielspecifikt betraktelsesätt även i det svenska regelverket. Utskottet vill dock på denna punkt, liksom tidigare påpekats i detta betänkande, inte föregripa regeringens fortsatta beredning av frågan.

När det gäller ett svenskt initiativ till FN-konferens hänvisar utskottet till att samma yrkande behandlades i betänkande 2003/04:UU13. Där framhöll utskottet bl.a. vikten av att Sverige engagerat och målmedvetet fortsätter att verka för största möjliga öppenhet och tydlighet i det internationella samarbetet rörande vapenexport.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U15 (v) yrkandena 6, 8 och 9, 2004/05:U331 (kd) yrkande 31, 2004/05:U336 (mp) yrkande 1 och 2004/05:Sf266 (v) yrkande 2 kan avstyrkas.

Bedömning av enskilda länder

Skrivelsen

Av skrivelsen framgår att Sverige under 2004 var bundet av vapenembargon mot 15 länder. EU hade embargon mot 10 olika länder (ofta utfärdar flera organisationer embargon mot samma länder). Inom EU fattades under året beslut om att häva vapenembargot mot Libyen. Beslutet fattades sedan man konstaterat att de förhållanden som föranlett införande av embargot 1986 inte längre föreligger.

Motionerna

I motion 2004/05:U15 (v) yrkande 10 anføres att alla länder skall mätas efter samma måttstock när riktlinjerna för svensk krigsmateriel tillämpas.

I motion 2004/05:U288 (kd) yrkande 2 anføres att vapenhandeln mellan Sverige och Vitryssland snarast måste upphöra.

I motion 2004/05:U268 (v) yrkande 28 (delvis) anføres att alla typer av militärt samarbete, t.ex. export eller annat utbyte av krigsmateriel till Israel skall upphöra.

I motion 2004/05:U322 (mp) yrkande 3 anförs att Sverige skall upphöra med vapenhandel med Israel och med all form av militärt samarbete mellan Sverige och Israel.

I motion 2004/05:U322 (mp) yrkande 4 anförs att Sverige skall verka för att EU inför vapenembargo mot Israel.

I motion 2004/05:U227 (v) yrkande 3 anförs att Sverige inom EU och FN och andra internationella organ bör verka för ett vapenembargo och ett stopp för krigsmaterielexport till de konflikttrabbade länderna i Östafrika.

Utskottets ställningstaganden

Utskottet konstaterar, liksom i betänkande 2003/04:UU13, att gällande regelverk innebär att en enhetlig politik tillämpas gentemot alla länder som visar intresse för att förvärva svensk krigsmateriel. Samma riktlinjer och kriterier används oavsett vilken betydelse det presumtiva mottagarlandet har för Sveriges samlade intresse.

Enligt regeringens uppfattning, såsom den kommer till uttryck i Krigsmaterielutredningens direktiv, återspeglar detta synsätt inte dagens försvars- och säkerhetspolitiska situation. Krigsmaterielutredningen hade därför att pröva om det är dags att ersätta den hittillsvarande exportpolitiken som ställer samma krav på alla mottagarländer, med en som tydliggör den vikt Sverige fäster vid ett långsiktigt och ömsesidigt samarbete med ett antal länder. Krigsmaterielutredningens slutsats var bl.a. att skälen att fortsatt tillämpa en särskild hänsyn till vissa länder (dvs. en positiv presumtion) vid tillståndsprövningen är särskilt framträdande när ärendena rör medlemsstater i EU. Utredningen förordar vidare bl.a. att USA läggs till i uppräkningslistan av länder för vilka en positiv presumtion bör gälla.

Utskottet konstaterar återigen att utredaren har överlämnat sitt betänkande till regeringen som nu eventuellt kommer att utarbeta en proposition. Utskottet ser ingen anledning att föregripa denna process.

Utskottet har i flera tidigare betänkanden, senast i betänkande 2002/03:UU9, tagit ställning till yrkanden om enskilda länder och områden. Dessa yrkanden liknar de som här framförts om Israel, Vitryssland och Östafrika. Utskottet konstaterar att det gällande regelsystemet syftar till att så långt som möjligt uppnå politiskt samförstånd i dessa, många gånger svåra, avvägningsfrågor. För prövning av ansökningar om utförseltillstånd tillämpas det restriktiva svenska regelverket på området. Varje ärende avseende export av krigsmateriel skall prövas individuellt av Inspektionen för strategiska produkter i enlighet med det svenska regelverket och de sedan länge tillämpade och av riksdagen fastlagda riktlinjerna för krigsmaterielexport. Principiellt viktiga ärenden behandlas också i Exportkontrollrådet där samtliga riksdagspartier är representerade. Den parlamentariska insynen i arbetet är därmed väl tillgodosedd.

Förbud mot utförsel gäller när s.k. ovillkorliga hinder föreligger, exempelvis ett beslut om vapenembargo i FN. I det svenska regelverket finns inte utrymme för någon annan formell uppdelning i tillåtna eller förbjudna

länder. Slutligen upprepar utskottet vad som framhållits i tidigare betänkan- den, nämligen att riksdagen inte bör fatta beslut i förvaltningsangelägenhe- ter som enligt författning ankommer på regeringen, domstolar eller andra myndigheter.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U15 (v) yrkande 10, 2004/05:U227 (v) yrkande 3, 2004/05:U268 (v) yrkande 28 (delvis), 2004/05:U288 (kd) yrkande 2 samt 2004/05:U322 (mp) yrkan- dena 3 och 4 kan avstyrkas.

Vapenembargo mot Kina

Skrivelsen

Enligt regeringen har långtgående diskussioner under året hållits om EU:s vapenembargo mot Kina. Detta embargo överenskomms mot bakgrund av händelserna på Himmelska Fridens Torg 1989. Till sin natur är embar- got inte heltäckande. Dess ordalydelse tillåter export av en rad kategorier av krigsmateriel. Sverige har dock valt att tillämpa embargot strikt och har inte tillåtit någon krigsmaterielexport över huvud taget till Kina. I decem- ber 2004 enades EU-länderna om ett uttalande där man förklarar sig arbeta för ett hävande av embargot under 2005, men att ett hävande inte skall leda till en ökning av vapenexporten till Kina, vare sig kvalitativt eller kvantita- tivt. I uttalandet understryks också vikten av EU:s uppförandekod för vapenexport och särskilt de kriterier som gäller mänskliga rättigheter och stabilitet och säkerhet i regionen. Ett omfattande arbete, där Sverige delta- git aktivt, för att stärka tillämpningen av uppförandekoden och nå överens- kommelse om särskilt informationsutbyte mellan EU-länderna i händelse av att embargot hävs har pågått under året. Avsikten är att de nya reglerna skall antas innan ett beslut om hävande av vapenembargot mot Kina fattas.

Motionerna

I motion 2004/05:U224 (m) anförts att Sverige inom EU med kraft skall verka för att EU-ländernas nuvarande vapenexportembargo gentemot Folk- republiken Kina inte hävs.

I motion 2004/05:U201 (m) yrkande 1 anförts att regeringen skall verka för ett bevarande av vapenexportembargot gentemot Folkrepubliken Kina.

I motion 2004/05:U201 (m) yrkande 2 anförts att EU bör inleda en dia- log med Ryssland för att förmå Ryssland att avstå från eller kraftigt begränsa vapenförsäljningen till Kina.

I motion 2004/05:U239 (fp) yrkande 1 anförts att EU:s vapenembargo mot Folkrepubliken Kina inte skall hävas.

I motion 2004/05:U239 (fp) yrkande 11 anförts att EU och USA skall utforma en gemensam Kinapolitik.

Utskottets ställningstaganden

Frågan om ett hävande av EU:s vapenembargo mot Kina har under en tid varit föremål för diskussioner i EU. Vid Europeiska rådets möte den 16–17 december 2004 bekräftade stats- och regeringscheferna den politiska viljan att fortsätta att arbeta för att vapenembargot på sikt skall hävas. Rådet uppmanade nästa ordförandeskap att slutföra det långt framskridna arbetet för att möjliggöra ett beslut. Europeiska rådet betonade att ett beslut inte får leda till en ökning av vapenexporten från EU:s medlemsstater till Kina, vare sig kvantitativt eller kvalitativt. Europeiska rådet erinrade i detta avseende om vikten av kriterierna i uppförandekoden för vapenexport, särskilt de kriterier som avser mänskliga rättigheter, stabilitet och säkerhet i regionen och vänligt sinnade och allierade länders nationella säkerhet. Europeiska rådet betonade härvid även vikten av att den reviderade uppförandekoden antas så snart som möjligt, liksom de åtgärder som diskuteras för att förstärka EU-samarbetet när det gäller vapenexport till länder som inte längre omfattas av vapenembargo (den s.k. verktygslådan). Frågan om ett hävande av vapenembargot mot Kina diskuterades senast på det informella utrikesministermötet den 15–16 april 2005. Enligt utrikesministerns svar på fråga 2004/05:1421 stod det då klart att ett flertal länder känner att tiden inte är mogen att nu häva embargot.

Utskottet noterar att det framgår av svaret på fråga 2004/05:1589 att Sverige står bakom Europeiska rådets beslut från den 17 december 2004 om att EU skall fortsätta arbeta för ett hävande av embargot mot Kina. I slutsatserna från Europeiska rådets möte underströks att ett hävande av vapenembargot inte får leda till en ökning av vapenexport från EU-länder till Kina, vare sig kvantitativt eller kvalitativt. I slutsatserna erinras även om att EU:s uppförandekod innehåller kriterier i fråga om respekt för de mänskliga rättigheterna och hänsyn till stabilitet och säkerhet i regionen samt till vänligt sinnade och allierade länders nationella säkerhet.

Regeringen anför i frågesvaret att den alltsedan diskussionerna om vapenembargot inleddes inom EU kontinuerligt framhållit att situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina och eventuella konsekvenser för den regionala stabiliteten måste vägas in i den samlade bedömningen. Regeringen kommer även i den fortsatta processen att ta hänsyn till dessa faktorer.

Utskottet konstaterar att det fortfarande förekommer allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna i Kina. Genom att upprätthålla vapenembargot ger EU:s medlemsstater en tydlig signal till Kina om att man är bekymrad över situationen för de mänskliga rättigheterna i landet. Det ligger heller inte i Europas strategiska intresse att häva vapenembargot mot Kina. EU:s uppförandekod kring vapenexport bör skärpas särskilt vad gäller kriterier kring mänskliga rättigheter, stabilitet och säkerhet i regionen samt nationell säkerhet för vänligt sinnade nationer och allierade.

Det finns i dag inga tillförlitliga instrument att förhindra att Kina sprider avancerad vapenteknologi till oansvariga regimer. Vidare har den lag som Kinas parlament i början av året antog mot utträde, ”antiutbrytningsla-

gen”, förstärkt oron inom EU-kretsen, liksom i USA och Japan, över den regionala stabiliteten, och inte minst Kinas återkommande hotfulla utspel mot Taiwan.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna har tillgodosetts och att motionerna 2004/05:U201 (m) yrkandena 1 och 2, 2004/05:U224 (m) samt 2004/05:U239 (fp) yrkandena 1 och 11 därmed kan avstyrkas.

Krigsmaterielimport

Skrivelsen

Enligt skrivelsen är det internationella samarbetet på materieförsörjningsområdet en förutsättning för försvarets flexibilitet och anpassningsförmåga inför nya hot och risker. Anpassningsförmågan har av riksdagen givits hög prioritet, och regeringen har för sin del konstaterat att det är ett vitalt säkerhetspolitiskt intresse för ett militärt alliansfritt land som Sverige att omvärlden har tilltro till vår anpassningsförmåga. Det ligger därför i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att slå vakt om ett långsiktigt och kontinuerligt samarbete med traditionella samarbetsländer. Detta ömsesidiga samarbete, inklusive samarbetsprojekt, bygger på såväl export som import av krigsmateriel.

Motionerna

I motion 2004/05:U336 (mp) yrkande 2 anförts att de existerande svenska reglerna kring krigsmaterielexport bör justeras så att reglerna för import är samstämmiga och likalydande med exportkontrollen.

I motion 2004/05:U331 (kd) yrkande 33 (delvis) anförts att importen av krigsmateriel skall prövas enligt samma regler som exporten.

I motion 2004/05:U209 (kd) hävdas att lagen om import av krigsmateriel bör ändras så att kriterier såsom demokrati och mänskliga rättigheter skall fordras av land som säljer vapen till Sverige.

I motion 2004/05:U268 (v) yrkande 28 (delvis) anförts att alla typer av militärt samarbete, t.ex. import av krigsmateriel från Israel, skall upphöra.

I motion 2004/05:U217 (fp) yrkande 4 anförts att svensk krigsmaterielimport från Vitryssland skall upphöra.

Utskottets ställningstaganden

Som utskottet anført i betänkande 2002/03:UU9 styrs import av krigsmateriel av det svenska försvarets behov, mål och tilldelade medel. Enligt utskottets uppfattning gäller det att tillgodose de nationella intressena och därvidlag införskaffa materiel som är så kvalitativt fullvärdigt som möjligt, till lägsta möjliga kostnad och under affärsmässiga villkor.

Den svenska importen av krigsmateriel syftar till att garantera svenska säkerhets- och försvarspolitiska intressen och skall inte strida mot Sveriges utrikespolitik och militära alliansfrihet. Självfallet innebär detta att Sverige inte köper materiel från ett land som är föremål för internationella sanktioner eller embargon, eller där en nationell svensk sanktion är beslutad.

Som utskottet konstaterat ovan ingick det i Krigsmaterielutredningens uppdrag att utredaren skulle överväga behovet av att reglera import av krigsmateriel. Utredaren föreslår ett antal justeringar i det svenska regelverket, bl.a. att införsel av krigsmateriel i princip bör göras tillståndspliktig. Krigsmaterielutredningen har lämnat sitt betänkande till regeringen. Utskottet har tidigare i detta betänkande uttalat att man inte vill föregripa den process som följer, en åsikt det står fast vid även när det gäller frågan om det framtida regelverket för import av krigsmateriel.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U209 (kd), 2004/05:U217 (fp) yrkande 4, 2004/05:U268 (v) yrkande 28 (delvis), 2004/05:U331 (kd) yrkande 33 (delvis) samt 2004/05:U336 (mp) yrkande 2 kan avstyrkas.

Klusterbomber

Motionerna

I motion 2004/05:U230 (v) yrkande 1 anføres att regeringen inom EU skall verka för ett omedelbart moratorium vad gäller klusterbomber.

I motion 2004/05:U230 (v) yrkande 2 anføres att regeringen i FN och övriga internationella forum skall verka för ett omedelbart moratorium vad gäller klusterbomber.

I motion 2004/05:U230 (v) yrkande 3 anføres att regeringen skall verka för att det femte protokollet till konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar, skall inkludera ett förbud mot klusterbomber.

Utskottets ställningstaganden

Utskottet konstaterar att Sverige aktivt engagerat sig för att stärka 1980 års vapenkonvention och för att reglera de vapen som anses vara särskilt skadebringande och ha urskillningslösa verkningar. Riksdagen godkände i mars 2004 svensk anslutning till det femte protokollet till konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar (se bet. 2003/04:UU16). I huvudsak avser protokollet framtida väpnade konflikter men innehåller i begränsad utsträckning även uppmaningar att bistå länder, i dag drabbade av explosiva lämningar efter krig, med röjningsinsatser och med stöd för vård och rehabilitering av skadade. Till viss del behandlar också protokollet åtgärder för att i förebyggande syfte

minska förekomsten av explosiva lämningar efter krig. Sverige och övriga EU var pådrivande i processen mot tillkomsten av protokollet. Utskottet ser positivt på att Sverige har förespråkat att protokollet även måste omfatta förebyggande regler. Ett led i dessa ansträngningar är att öka kvaliteten på och tillförlitligheten hos de vapen och ammunitionstyper, inklusive klusterbomber, som används så att dessa vapen inte riskerar att explodera i efterhand.

Utskottet konstaterar vidare att klusterbomber i sig inte är förbjudna enligt folkrätten, men de omfattas av humanitärrettsliga regler för hur vapen får användas under en väpnad konflikt. Endast militära mål får anfallas. Alla tänkbara försiktighetsåtgärder måste vidtas för att skydda civilbefolkningen, civila och civil egendom.

Utskottets bedömning är att ett krav på ett moratorium mot klusterbomber i dagsläget inte är en framkomlig väg i det fortsatta arbetet. I stället bör ansträngningarna bl.a. inriktas på förebyggande insatser för att förhindra att blindgångare, bl.a. från klusterbomber, över huvud taget uppstår.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U230 (v) yrkande 1–3 kan avstyrkas.

Utarmat uran

Motionerna

I motion 2004/05:U275 (mp) yrkande 2 anføres att Sverige bör verka för att all användning av vapen som använder utarmat uran omedelbart stoppas.

I motion 2004/05:U275 (mp) yrkande 3 anføres att regeringen söker bidra till forskning som kan klarlägga sambandet mellan utarmat uran och sjuklighet och dödlighet i de länder som utsatts för dessa ämnen.

I motion 2004/05:U275 (mp) yrkande 5 anføres att frågan om förbud mot utbränt uran bör lyftas upp till FN:s människorättskommitté och att användning av utbränt uran bör klassas som krigsförbrytelse.

I motion 2004/05:Fö204 (v) yrkande 1 anføres att regeringen skall arbeta för ett internationellt förbud mot användandet av utarmat uran i projektiler.

I motion 2004/05:Fö204 (v) yrkande 2 anføres att regeringen skall arbeta för ett internationellt förbud mot användandet av utarmat uran som förstärkningskydd i bepansrade fordon.

Utskottets ställningstaganden

I betänkande 2000/01:UU14 behandlade utrikesutskottet ett yrkande om utarmat uran i ammunition, och det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet behandlade frågan i betänkande 2001/02:UFöU1. Det sammansatta utskottet uttryckte då bl.a. följande:

Utskottet har förståelse för den oro som uttrycks beträffande verkningarna på hälsa och miljö på grund av användning av utarmat uran i ammunition och missiler, men konstaterar att det enligt expertinforma-

tion inte finns några vetenskapliga bevis för att en sådan användning skulle innebära någon farlig strålningsrisk eller någon större toxisk risk än vad som är fallet med andra tungmetaller. Utskottet menar dock att den oro och medvetenhet som genererats av debatten om utarmat uran måste tas på stort allvar. Därför kan utskottet med tillfredsställelse konstatera att hälsoaspekter av krishantering diskuteras i ett bredare sammanhang av EU:s militära hälsomyndigheter. Utskottet har bl.a. erfarit att den svenska generalläkaren deltog i ett möte med sina europeiska kolleger i oktober 2001 i denna fråga. Utskottet vill framhålla att Sverige är drivande i det internationella arbetet med att reglera olika typer av vapen, ammunition och sprängmedel och följer noga händelseutvecklingen inom detta område. Skulle övertygande medicinska bevis visa att utarmat uran i ammunition ger hälso- och miljöskador, är utskottet berett att verka för att ett förbud mot denna typ av ammunition och dess användning kommer till stånd.

Utskottet ser i nuläget ingen anledning att ändra detta ställningstagande.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2004/05:U275 (mp) yrkandena 2, 3 och 5 samt 2004/05:Fö204 (v) yrkandena 1 och 2 kan avstyrkas.

Skrivelsen

Utskottet föreslår att regeringens skrivelse 2004/05:114 Strategisk exportkontroll 2004 – Krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden läggs till handlingarna.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Allmänt om regelverket, punkt 1 (v, mp)

av Alice Åström (v) och Lotta Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:U15 yrkandena 2, 5 och 7, 2004/05:U16 yrkande 3 och 2004/05:U268 yrkande 26.

Ställningstagande

Det generella förbudet när det gäller den svenska krigsmaterielexporten måste utgöra den grundläggande förutsättningen för den svenska krigsmaterielexportpolitiken. Det svenska regelverket, där export av krigsmateriel inte är ”materielspecifik”, måste bestå och tillämpas än mer restriktivt. När det gäller följdleveranser av krigsmateriel måste regelverket bli än mer restriktivt genom att en snäv tidsgräns sätts för hur lång tid följdleveranser av krigsmateriel kan fortgå.

De senaste årens utveckling inom krigsmaterielområdet med en ökad export, även till diktaturer, länder i krig och till länder som kränker de mänskliga rättigheterna är en följd av dels en liberalisering av tolkningen av regelverket från den ansvariga myndigheten, dels tydligt uppmuntrande signaler och ett aktivt stöd från svenska myndigheter. I linje med denna oroande utveckling är Krigsmaterielutredningens förslag om nytt regelverk för vapenexporten.

Utvecklingen de senaste åren samt utredningens förslag rimmar illa med 2000-talets krav på en politik som gagnar demokrati, utveckling och mänskliga rättigheter. Det rimmar också illa med de utfästelser om hållbar utveckling och allmän nedrustning som formulerats i FN:s millenniedeklaration och som Sverige ställt sig bakom.

Det är nu dags att börja agera i enlighet med våra utfästelser. Sverige måste leva upp till sina internationella åtaganden även på hemmaplan. Sverige bör därför radikalt skärpa de svenska riktlinjerna för vapenexport och tillse att de efterlevs på striktast möjliga sätt. De svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport måste utformas så att export och uthyrning av krigsmateriel till krigförande länder inte kan inträffa.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2004/05:U15 yrkandena 2, 5 och 7, 2004/05:U16 yrkande 3 och 2004/05:U268 yrkande 26.

2. Motiv för svensk produktion och export av krigsmateriel, punkt 2 (v, mp)

av Alice Åström (v) och Lotta Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:U15 yrkandena 3 och 4 samt 2004/05:U16 yrkande 1.

Ställningstagande

Sveriges säkerhetspolitiska situation har i grunden förändrats. Det kalla kriget är slut. Det föreligger inget behov av ”ett stormaktsförsvar i miniatyr”. Följaktligen behövs inte heller en krigsmaterielproduktion av det format som man tidigare ansåg vara nödvändig. Av detta följer att Sverige i högre grad skulle kunna genomföra en omställning till civil produktion. Att som Krigsmaterielutredningen i KRUT – Reformerat regelverk för handel med försvarsmateriel (SOU 2005:9) utifrån närings- och sysselsättningspolitiska utgångspunkter argumentera för svensk krigsmaterielproduktion och export är destruktivt och inhumant. Närings- och sysselsättningspolitiska argument för svensk krigsmaterielproduktion måste avvisas.

Det är ett beklagligt faktum att Sverige ökar sina andelar på den internationella vapenmarknaden. Detta är en oroande utveckling. Det är ett mål i sig att begränsa den internationella vapenhandeln, och Sverige bör därför ligga i framkant för att verka för en minskning av produktion och export av krigsmateriel. Därför är det beklagligt att svenska myndigheter och regeringsföreträdare aktivt deltar i marknadsföring av svensk krigsmateriel. Vad Sverige i stället behöver göra är att öka satsningarna på hållbar och demokratisk utveckling snarare än att öka kapprustningen i världen. De svenska exportstödjande verksamheterna måste av dessa skäl avskaffas.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2004/05:U15 yrkandena 3 och 4 samt 2004/05:U16 yrkande 1

3. Demokrati och de mänskliga rättigheterna, punkt 3 (v, mp)

av Alice Åström (v) och Lotta Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:U15 yrkande 11, 2004/05:U16 yrkande 2, 2004/05:U278 yrkandena 7 och 9–11, 2004/05:U336 yrkandena 3, 5 och 6 samt 2004/05:Sf266 yrkande 1.

Ställningstagande

I den utredning som nyligen framlagts om den svenska krigsmaterielexporten finns inget att läsa om kravet på ett demokratikriterium när det gäller de länder till vilka Sverige kan exportera krigsmateriel. I utredningen avfärdas detta krav på ett ytterligt nonchalant sätt. Ett demokratikriterium måste införas i de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport.

Trenden är att Sverige fortsätter att beväpna diktaturer, tvärtemot vår utrikespolitiska målsättning, att stödja demokrati och motverka förtryck och kränkningar av FN:s mänskliga rättigheter. Krigsmaterielexport till diktaturer legitimerar diktaturen och motverkar möjligheterna till en demokratisk utveckling. Den svenska krigsmaterielpolitiken måste mot bakgrund av detta regleras hårdare så att icke-demokratier förbjuds som köpare av svenska vapen.

Krigsmateriellagstiftningen bör skärpas så att krigsmaterielexport inte tillåts till länder där allvarliga brott mot mänskliga rättigheter förekommer, oavsett om dessa räknas som enbart grova eller enbart systematiska. Sverige har vid Internationella Röda Korsets och Röda Halvmånens 28:e internationella konferens kring internationell humanitär rätt utfäst sig att i svensk nationell lagstiftning och politik i framtiden väga in efterlevnad av internationell humanitär rätt i kriterierna för svensk vapenhandel. Därför bör regelverket ändras på så sätt att krigsmaterielhandeln (import och export) väger in efterlevnad av internationell humanitär rätt.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2004/05:U15 yrkande 11, 2004/05:U16 yrkande 2, 2004/05:U278 yrkandena 7 och 9–11, 2004/05:U336 yrkandena 3, 5 och 6 samt 2004/05:Sf266 yrkande 1.

4. Krigsmaterielexport och övrig politik, punkt 4 (v, mp)

av Alice Åström (v) och Lotta Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:U10 yrkande 7, 2004/05:U15 yrkandena 1 och 12, 2004/05:U278 yrkande 8 och 2004/05:U336 yrkande 4 och avslår motionerna 2004/05:U14 och 2004/05:U331 yrkandena 32 och 33 i denna del.

Ställningstagande

I regeringens skrivelse saknas en analys av den svenska krigsmaterielexportens roll i ett större globalt sammanhang. Den svenska krigsmaterieexporten sätts på intet vis i relation till de millenniemål som Förenta nationerna antagit när det gäller fattigdomsbekämpning och mänskliga rättigheter.

Vi anser att de mål som proklamerades för Sveriges internationella utvecklingssamarbete, i Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122), där samstämmighet mellan olika politikområden starkt betonades, också måste gälla för den svenska krigsmaterielproduktionen och krigsmaterieexporten.

Det är synnerligen olämpligt att Sverige så tydligt förbereder uppluckringar av den restriktiva svenska exportkontrollregimen och att det vapensamarbete som raskt utvecklas inom EU genom bl.a. Försvarsbyrån bejakas utan svenska förbehåll. De vackra orden om Sveriges arbete i FN i fråga om massförstörelsevapen och annat fredsarbete klingar falskt när vår egen vapenexport samtidigt inte bara ökar, och enligt de senaste siffrorna nu uppgår till ett värde av 7,2 miljarder kronor per år, utan dessutom blir föremål för regeringens omhuldande. Det är uppenbart så att den ena handen inte vet vad den andra gör.

I samband med riksdagens behandling av propositionen för global utveckling gjorde riksdagen ett speciellt tillkännagivande om att även krigsmaterielpolitiken skall underordnas den nya politiken för global utveckling. Det är ”angeläget att svensk vapenexport inte motverkar arbetet för att nå målet om en rättvis och hållbar global utveckling”. Därför bör det göras konsekvensanalyser av huruvida en vapenexportaffär sker i enlighet med detta riksdagsbeslut eller inte.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2004/05:U10 yrkande 7, 2004/05:U15 yrkandena 1 och 12, 2004/05:U278 yrkande 8 och 2004/05:U336 yrkande 4.

5. Lätta vapen, punkt 5 (v, mp)

av Alice Åström (v) och Lotta Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:U10 yrkande 5 och 2004/05:U323 yrkandena 1–6 och avslår motion 2004/05:U314 yrkande 11.

Ställningstagande

Över 639 miljoner lätta vapen cirkulerar i världen i dag, minst 59 % är i civila händer utan registrering och kontroll. De dödar 1 000 människor varje dag eller en halv miljon per år och har sedan 1990 använts i 46 väpnade konflikter som kostat fyra miljoner medmänniskors liv. I Sverige begås numera mer än tre våldsbrott varje dag där skjutvapen är inblandade.

Det arbete som pågår inom FN:s ram när det gäller små och lätta vapen är välkommet då dessa vapen i dag till stora delar är okontrollerade. Ett juridiskt bindande instrument för att märka och spåra lätta vapen är ett steg i rätt riktning, liksom den *Plan of Action* som finns som etablerat instrument vid sidan om en rad regionala överenskommelser. I längden behövs dock en separat konvention i enlighet med riktlinjerna i *Arms Trade Treaty* mot spridning av just små och lätta vapen (SALW). Detta bör regeringen verka för inom FN.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2004/05:U10 yrkande 5 och 2004/05:U323 yrkandena 1–6.

6. Europeiska exportkontrollregler och internationellt samarbete, punkt 6 (v, mp)

av Alice Åström (v) och Lotta Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:U15 yrkandena 6, 8 och 9, 2004/05:U336 yrkande 1 och 2004/05:Sf266 yrkande 2 och avslår motion 2004/05:U331 yrkande 31.

Ställningstagande

I det regelverk som finns i dag ingår numera bestämmelsen att krigsmateriel som exporteras inte måste vara direkt knuten till de MR-brott som begås i ett land för att krigsmaterielexport skall vara förbjuden. Förekommer det brott mot mänskliga rättigheter, oavsett om dessa har någon anknytning till den krigsmateriel som är tilltänkt för export eller inte, är krigsmaterielexport till landet i fråga förbjuden.

Det torde vara fullständigt omöjligt att fastställa vilka typer av materiel som kan och vilka som inte kan användas för MR-brott. Följaktligen är det enda rimliga att behålla den bestämmelse i det svenska regelverket som säger att den svenska krigsmaterieexporten inte skall vara s.k. materielspecifik. Förekommer det brott mot mänskliga rättigheter i ett land skall krigsmaterielexport dit vara förbjuden. Sverige bör inom EU driva en politik mot materielspecifik krigsmaterielexport till stater där brott mot mänskliga rättigheter begås.

Trots att de svenska bestämmelserna när det gäller den svenska krigsmaterieexporten är avsedda att vara restriktiva, har det funnits stora klyffor i de riktlinjer som antagits. Dessa har främst handlat om följdleveranser. Med hänvisning till att Sverige måste uppfylla ingångna avtal och uppvisa pålitlighet när det gällde leveranser av krigsmateriel har Sverige exporterat krigsmateriel till länder där MR-brott begås. Sverige bör även i EU driva en politik om ökad restriktivitet när det gäller följdleveranser av krigsmateriel.

De höga siffrorna när det gäller dödsstraff, förekomsten av rättsvidriga domar och fall av tortyr i Kina visar knappast på något förändrat sinne hos regimen. Detta visar på nödvändigheten av att Sverige verkar för att EU:s s.k. uppförandekod när det gäller krigsmaterieexporten dels blir mer restriktiv, dels får status av ett för medlemsländerna bindande dokument i stället för att som nu endast vara en rekommendation. Sverige bör därför aktivt verka för att EU:s uppförandekod implementeras som nationell lagstiftning.

Sverige bör också ta initiativ i FN till en konferens för att påbörja arbetet med ett internationellt fördrag om restriktioner i vapenexport och vapenhandel.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2004/05:U15 yrkandena 6, 8 och 9, 2004/05:U336 yrkande 1 och 2004/05:Sf266 yrkande 2.

7. **Bedömning av enskilda länder, punkt 7 (v, mp)**

av Alice Åström (v) och Lotta Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:U15 yrkande 10, 2004/05:U227 yrkande 3, 2004/05:U268 yrkande 28 i denna del och 2004/05:U322 yrkandena 3 och 4 samt avslår motion 2004/05:U288 yrkande 2.

Ställningstagande

Med den nya världsordning som vi ser växa fram, med en ensam stormakt, finns det anledning att förhålla sig starkt kritisk till de länder med vilka Sverige samarbetar eller exporterar krigsmateriel till. USA utvecklas till en allt arrogantare och alltmer självtillräcklig stormakt. Till denna stormakt, med militärbaser utplacerade över hela världen vars syfte är att bevaka och bevara USA:s intressen, exporterar Sverige krigsmateriel.

Det är uppenbart att alla länder inte mäts med samma måttstock när det gäller tillämpningen av de riktlinjer som den svenska riksdagen antagit. USA och flera andra länder bryter mot mänskliga rättigheter och folkrätt i lika hög grad som flera andra till vilka Sverige inte exporterar vapen. Vi menar att alla länder skall mätas efter samma måttstock när riktlinjerna för svensk krigsmateriel tillämpas.

Skrupelfria stater säljer vapen till regimer som upprätthåller en kortsynt ordning som gagnar stormakters intressen av att förse sina länders industrier och kommunikationssystem med billig energi eller tillskansa sig kontrollen över andra värdefulla tillgångar. Stolta mål som fattigdomsbekämpning och millenniemål förbleknar i sammanhanget. Sudan köper vapen för sina oljeinkomster. I andra länder i Östafrika är krigsmaterielimporten en tung post i ländernas magra budgetar.

Israel är en stor vapenexportör, den femte i världen. Även Sverige importerar vapen från Israel. När Sverige, som Laila Freivalds säger det, ”tillgodoser de svenska nationella intressena” och tillåter svensk vapenimport från Israel är det ett aktivt stöd till den israeliska ockupationsmaktens militära insatser. I den svåra och djupa konflikt som råder i Israel–Palestina torde alla typer av militärt samarbete, oavsett om det handlar om import eller export av krigsmateriel eller andra former av militärt utbyte med Israel, anses vara otillständiga och måste upphöra. Sverige bör dessutom arbeta för att EU inför ett vapenembargo mot Israel.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2004/05:U15 yrkande 10, 2004/05:U227 yrkande 3, 2004/05:U268 yrkande 28 i denna del och 2004/05:U322 yrkandena 3 och 4.

8. Vapenembargo mot Kina, punkt 8 (fp, kd, c, mp)

av Holger Gustafsson (kd), Birgitta Ohlsson (fp), Lotta Hedström (mp), Cecilia Wikström (fp) och Annika Qarlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:U239 yrkandena 1 och 11 samt avslår motionerna 2004/05:U201 yrkandena 1 och 2 samt 2004/05:U224.

Ställningstagande

Hittills finns det inget som tyder på att den nya kinesiska ledningen kan eller vill göra en omsvängning i sitt förhållningssätt när det gäller frågor om demokrati och mänskliga rättigheter i Kina och de autonoma områdena Tibet, Xinjiang, Hongkong och Taiwan. EU:s syn på det ”mognande partnerskapet” mellan EU och Folkrepubliken Kina tyder på en vilja att sätta ekonomiska intressen framför respekten för grundläggande mänskliga fri och rättigheter. Det har ackompanjerats av en väldig iver från exportvilliga EU-stater som Frankrike, Tyskland och Italien att häva det embargo mot vapenexport som EU införde som en reaktion på händelserna i Beijing sommaren 1989. Ett hävande av vapenembargot skulle i Beijing bara tolkas som ett tecken på att fortsatta kränkningar mot mänskliga rättigheter och demokrati väger lätt.

Innan en diskussion om att häva vapenembargot kan föras måste en rad förbättringar ske; situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina måste förbättras avsevärt, en bindande vapenexportkod med full transparens om vapenförsäljning måste utvecklas och fullkomliga garantier ges att den lag mot utträde som Kinas parlament antagit inte innebär ett hot mot Taiwan. Vidare måste en dialog för att öka stabiliteten i regionen initieras. Europa och USA bör samordna sin politik gentemot Kina och i dialog utforma en gemensam politik i Kinafrågan.

Mot bakgrund av vad som anförs ovan menar vi att Sverige bör ompröva sin hållning i frågan och agera för att embargot skall bibehållas. Detta skiljer oss från majoriteten i utskottet som verkar anse att hänvisningar till Sveriges beslut att ställa sig bakom Europeiska rådets strävan att avskaffa vapenembargot, går att förena med skrivningar i utskottstexten om att embargot inte skall avskaffas, på grund av att det inte skulle ligga i Euro-

pas strategiska intresse. Vi tolkar detta som att utskottsmajoriteten ändå stöder det svenska beslutet att arbeta för att embargoet skall hävas. Vi tar därför avstånd från inkonsekvensen i majoritetstexten genom denna reservation, som tydligt anför att vapenembargot mot Kina skall vara kvar.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion 2004/05:U239 yrkandena 1 och 11.

9. Krigsmaterielimport, punkt 9 (fp, c)

av Birgitta Ohlsson (fp), Cecilia Wikström (fp) och Annika Qarllsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:U217 yrkande 4 och avslår motionerna 2004/05:U209, 2004/05:U268 yrkande 28 i denna del, 2004/05:U331 yrkande 33 i denna del och 2004/05:U336 yrkande 2.

Ställningstagande

Försvarets materielverk har importerat vapen från den vitryska staten under perioden 1996–2003 till ett värde av 90 miljoner kronor enligt Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen, men enligt Försvarsdepartementet enbart 13 miljoner kronor. Beloppet är oväsentligt. Genom krigsmaterielimport från Vitryssland finansierar Sverige Lukasjenkos odemokratiska regim, trots att förtrycket i Vitryssland ökat.

Sverige skänker genom detta legitimitet åt den hemlighetsfulla och ansvarslösa vitryska vapenhandeln. På listan över länder som på senare år köpt vitrysk krigsmateriel återfinns länder som Nordkorea, Iran, Irak, Sudan och Angola. Rapporter gör också gällande att terroristgrupper försetts med vapen från landet. Sveriges vapenimport från Vitryssland går stick i stäv med vår utrikespolitiska målsättning att främja mänskliga rättigheter. Det innebär ett svek mot den vitryska demokratirörelsen som ser sin kamp motverkas av Sveriges agerande.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion 2004/05:U217 yrkande 4.

10. Klusterbomber, punkt 10 (v, mp)

av Alice Åström (v) och Lotta Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:U230 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

I praktiken har klusterbomber blivit en stor fara för civilbefolkningen i de områden där de har använts. Anledning är att en stor del av de mindre bomberna inte exploderar utan blir liggande på marken och i vegetationen som blindgångare. Dessa fungerar därefter i praktiken som minor och utgör på så sätt ett stort hot för de som lever och verkar i området.

En del av dessa blindgångare är färgglada och kan påminna om andra föremål. Dessa väcker lätt barns och ungdomars nyfikenhet med ofta tragiska följder. Den stora skillnaden mellan vanliga antipersonella minor och blindgångare efter klusterbomber är att de senare i större utsträckning dödar dem som utlöser dem.

Riksdagen beslutade tidigare i år att bifalla ett betänkande (bet. 2003/04:UU16) om att ratificera det femte protokollet till konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar. Till viss del behandlar protokollet åtgärder för att i förebyggande syfte minska förekomsten av explosiva lämningar efter krig. Med detta menas att t.ex. klusterbomber skall ha en självutlösare som skall få bomben att explodera om den blivit en blindgångare. Det är bra, men inte tillräckligt. Även den tekniken kommer att falla från gång till annan.

Regeringen menar att det nya femte protokollet fyller en viktig funktion i det internationella regelsystemet och innebär ett erkännande av staters ansvar för att göra något åt de allvarliga hot mot civilbefolkningen som lämningarna utgör. Detta är ett vällovligt och bra steg i rätt riktning, men är enligt Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte nog. Vi vill verka för ett förbud mot att använda klusterbomber. Därför bör Sverige verka inom EU för ett omedelbart moratorium till dess ett förbud mot klusterbomber finns.

Klusterbomber finns i många länders arsenal, och därför måste motståndet mot dem drivas på många fronter. Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill, med ovanstående motivering, att Sverige verkar inom FN och övriga relevanta internationella forum för ett omedelbart moratorium till dess ett förbud mot klusterbomber finns.

De flesta av de i dag befintliga klusterbombarna fungerar som ovan beskrivet. I andra bomber och projektiler finns en inbyggd självdestruktion som gör att en blindgångare exploderar av sig själv efter en viss tid. Båda dessa typer fungerar i praktiken som minfält, även om den senare sorten, i de fall självdestruktionsmekanismen fungerar som tänkt, endast utgör en fara under en begränsad tid. Det av riksdagen ratificerade femte protokollet till konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen är enligt Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte tillräckligt långtgående. Regeringen borde därför verka för att protokollet skall inkludera ett förbud mot klusterbomber.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion 2004/05:U230 yrkandena 1–3.

11. Utarmat uran, punkt 11 (v, mp)

av Alice Åström (v) och Lotta Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:U275 yrkandena 2, 3 och 5 samt 2004/05:Fö204 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vapen med s.k. utarmat uran, Depleted Uranium (DU), som USA använt och använder i Irak, Afghanistan och f.d. Jugoslavien är såväl kemiskt giftiga som radioaktiva. DU-vapen ingår i USA:s kärnvapenprogram och har en stor sprängkraft. De avger radioaktiv strålning under miljarder år, och det giftiga och radioaktiva ämnet sprids med luften och grundvattnet.

Den största faran med utarmat uran är, vad vi vet i dag, den oxidering till uranoxid som sker i samband med detonation. Vid detonation förvandlas uranet till ett lätt stoft som kan färdas mycket långt som små partiklar som man sedan via inandning eller sår får in i kroppen. Den alfastrålning som i fast form är lätt att hålla ifrån sig kan vara ödesdiger att få in i kroppen. Alfastrålningens vävnadsskadande effekt är mycket stor, och urandammet förmår tränga djupt ned i lunsäckarna, vilket ger astmaliknande symtom. Uranoxiden bildar sedan uranylacetat och uranylfosfat i kroppen, vilka kemiskt skadar benmärg, njurar och könsceller. Skador kan även överföras genetiskt till kommande generationer genom att arvsmassan skadats.

Trots att vetenskapen om vilka faror radioaktiv strålning kan innebära för människor och natur är väl spridd, används utarmat uran i stor omfattning. Skadeverkningarna kvarstår i miljön under oerhört lång tid och drabbar

generation efter generation av oskyldiga människor. Allmänheten har inte fått kännedom om dessa förhållanden, trots att svenska soldater och civila skickas till områden som förorenats av utarmat uran där radioaktiviteten kan vara tusentals gånger högre än vad som är normalt.

Användningen av DU-vapen strider mot FN-konventioner och internationella avtal som icke-spridningsfördraget (NPT) och provstoppsavtalet (TBT).

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2004/05:U275 yrkandena 2, 3 och 5 samt 2004/05:Fö204 yrkandena 1 och 2.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regerings skrivelse 2004/05:114 Strategisk exportkontroll 2004 – Krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

Följdmotioner

2004/05:U14 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att politiken för global utveckling skall redovisas i alla politiska styrdokument och regeringsrapporter och skrivelser som berör svensk export av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

2004/05:U15 av Alice Åström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringens skrivelser om krigsmaterielexporten i fortsättningen bör innehålla en bedömning i vilken grad den stämmer överens med de överordnade mål som angivits när det gäller samstämmigheten mellan olika politikområden i Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det generella förbudet när det gäller den svenska krigsmaterielexporten måste utgöra den grundläggande förutsättningen för den svenska krigsmaterieexportpolitiken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i högre grad skulle kunna genomföra en omställning till civil produktion.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att närings- och sysselsättningspolitiska argument för en sådan krigsmaterielproduktion och krigsmaterielexport avvisas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den del av det svenska regelverket som handlar om exporten av krigsmateriel inte skall vara ”materielspecifik” måste bestå och tillämpas än mer restriktivt.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU bör driva en politik mot s.k. materielspecifik krigsmaterielexport till stater där brott mot mänskliga rättigheter begås.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det svenska regelverket när det gäller följdleveranser av krigsmateriel måste bli än mer restriktivt genom att en snäv tidsgräns sätts för hur lång tid följdleveranser av krigsmateriel kan fortgå.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att även Sverige i EU driver en politik om ökad restriktivitet när det gäller följdleveranser av krigsmateriel.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU arbetar för att EU:s s.k. uppförandekod när det gäller krigsmaterielexporten dels blir restriktiv, dels får status av ett för medlemsländerna bindande dokument i stället för som nu endast vara en rekommendation.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla länder skall mätas efter samma måttstock när riktlinjerna för svensk krigsmaterielexport tillämpas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett demokratikriterium måste införas i de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de mål som proklamerades för Sveriges internationella utvecklingssamarbete i regeringens proposition Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling, där samstämmighet mellan olika politikområden starkt betonades, också måste gälla för den svenska krigsmaterielproduktionen och krigsmaterielexporten.

2004/05:U16 av Lars Ångström (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenskt officiellt exportstöd av krigsmateriel avskaffas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inte skall tillåta export av krigsmateriel från Sverige till diktaturer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige måste införa restriktiva regler med en strikt efterlevnad.

Motion väckt med anledning av skr. 2004/05:95

2004/05:U10 av Lotta Hedström (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en konvention om små och lätta vapen.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om svensk vapenexport.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:U201 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett fortsatt vapenexportembargo gentemot Folkrepubliken Kina.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU bör inleda en dialog med Ryssland för att förmå Ryssland att avstå från eller kraftigt begränsa vapenförsäljningen till Kina.

2004/05:U209 av Torsten Lindström (kd):

Riksdagen begär att regeringen snarast skall återkomma med förslag avseende ändring i lagen om krigsmateriel så att kriterier avseende bl.a. upprätthållande av demokrati och mänskliga rättigheter fordras av land som säljer vapen till Sverige.

2004/05:U217 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om svensk krigsmaterielimport från Vitryssland.

2004/05:U224 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU med kraft verkar för att EU-ländernas nuvarande vapenexportembargo gentemot Folkrepubliken Kina inte hävs.

2004/05:U227 av Alice Åström m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU och FN och andra internationella organ bör verka för ett vapenembargo och ett stopp för krigsmaterielexport till de konflikttrabbade länderna i Östafrika.

2004/05:U230 av Berit Jóhannesson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom EU skall verka för ett omedelbart moratorium vad gäller klusterbomber.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i FN och övriga internationella forum skall verka för ett omedelbart moratorium vad gäller klusterbomber.

3. Riksdagen begär att regeringen verkar för att det femte protokollet till konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar, skall inkludera ett förbud mot klusterbomber.

2004/05:U239 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte häva EU:s vapenembargo mot Folkrepubliken Kina.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU och USA skall utforma en gemensam Kinapolitik.

2004/05:U268 av Alice Åström m.fl. (v):

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport måste utformas så att export och uthyrning av krigsmateriel till krigsförande länder inte kan inträffa.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla typer av militärt samarbete oavsett om det handlar om import eller export eller annat utbyte av krigsmateriel till Israel skall upphöra.

2004/05:U275 av Lotta Hedström och Helena Hillar Rosenqvist (båda mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige bör verka för att all användning av DU-vapen omedelbart stoppas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att söka bidra till forskning som kan klarlägga sambandet mellan utarmat uran och sjuklighet och dödlighet i de länder som utsatts för dessa ämnen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att frågan om förbud mot utbränt uran lyfts till FN:s människorättskommitté och att användning av utbränt uran klassas som krigsförbrytelse.

2004/05:U278 av Alice Åström m.fl. (v):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att lagstiftningen skärps så att krigsmaterielexport inte tillåts till länder där allvarliga brott mot mänskliga rättigheter förekommer, oavsett om dessa räknas som enbart grova eller enbart systematiska.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att export ej skall tillåtas om krigsmaterielexporten riskerar att underminera eller försvåra fattigdomsbekämpning.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att, i enlighet med vad riksdagen tidigare tillkännagivit, krigsmaterielexport till länder som bryter mot grundläggande demokratiska rättigheter ej skall tillåtas.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att dessa kriterier för grundläggande demokratiska rättigheter bör införlivas i svensk lagstiftning om krigsmaterielexport.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att, i den händelse tolkningssvårigheter uppstår, en försiktighetsprincip införlivas som ger fattigdomsbekämpningen, de mänskliga rättigheterna och demokratikriterierna företräde.

2004/05:U288 av Torsten Lindström och Annelie Enochson (båda kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att vapenhandeln mellan Sverige och Vitryssland snarast måste upphöra.

2004/05:U314 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen till riksdagen snarast möjligt skall inkomma med en klagande utredning som behandlar innehav och försäljning av illegala lätta vapen i Sverige.

2004/05:U322 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige skall upphöra med vapenhandel med Israel och med all form av militärt samarbete mellan Sverige och Israel.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige verkar för att EU inför vapenembargo mot Israel.

2004/05:U323 av Lotta Hedström (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i FN stödja framtagandet av en konvention i den riktning som Arms Trade Treaty anger.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i översynen av reglerna för svensk vapenexport särskilt beakta statistik, export och import av lätta vapen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att aktivt delta i de internationella samarbeten som tar sikte på gemensamma regler för spårning och märkning av lätta vapen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anføres om att regeringen i väntan på en global konvention aktivt
tar del i POA, Programme of Action, och strävar att uppfylla dess
åtaganden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anføres om att i de delegationer 2005 och 2006 som i FN skall
förhandla dessa frågor, aktivt verka för god representation av både
parlamentariker och enskilda organisationer med kunskap och enga-
gemang i dessa frågor.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anføres om att medverka i och initiera medvetandehöjande
aktiviteter på svensk botten för ansvarsfullare hantering av lätta
vapen i alla led, på myndighetsnivå såväl som hos allmänheten.

2004/05:U331 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anføres om att Sverige bör arbeta för en ökad harmonisering av
reglerna för krigsmaterielexport på EU-nivå under förutsättning att
sådan export inte får ske till diktaturer, stater som kränker grundläggande
mänskliga rättigheter, är krigförande eller då konflikt uppstår
med utvecklingsmålen.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anføres om obligatoriska krav på konsekvensanalyser av enskilda
vapenexportförfrågningar för att säkerställa att svensk vapenexport
inte undergräver kampen för mänskliga rättigheter eller kampen mot
fattigdom och att sådana avväganden görs utifrån försiktighetsprin-
cipen.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anføres om att justering av de existerande svenska reglerna kring
krigsmaterielexport, i linje med Sveriges sammanhållna politik för
en global utveckling, samt att också importen av krigsmateriel skall
prövas enligt samma regler som exporten.

*2004/05:U336 av Lars Ångström och Helena Hillar Rosenqvist (båda
mp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anføres om att Sverige aktivt verkar för att EU:s uppförandekod
implementeras som nationell lagstiftning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anføres om att justera de existerande svenska reglerna kring
krigsmaterielexport så att reglerna för import är samstämmiga och
likalydande med exportkontrollen.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att uppfylla löftet om implementering av internatio-
nell humanitär rätt i svensk krigsmateriellagstiftning (import och
export).
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om att i nationell lagstiftning införa obligatoriska krav
på konsekvensanalyser av enskilda vapenexportförfrågningar utifrån
ett fattigdoms- och rättighetsperspektiv.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om kriterierna för och bedömningar av förbud mot handel
av krigsmateriel med länder som bryter mot de mänskliga rättighe-
terna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om att skärpa det svenska regelverket kring handel med
krigsmateriel med länder som inte respekterar grundläggande poli-
tiska och demokratiska rättigheter.

2004/05:Fö204 av Berit Jóhannesson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om att regeringen arbetar för ett internationellt förbud
mot användandet av utarmat uran i projektiler.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om att regeringen arbetar för ett internationellt förbud
mot användandet av utarmat uran som förstärkningsskydd i bepans-
rade fordon.

2004/05:Sf266 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om ett omedelbart stopp för svensk vapenexport till
länder där grova kränkningar av mänskliga rättigheter äger rum.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om ett svenskt initiativ i FN till en konferens för att
påbörja arbetet med ett internationellt fördrag om restriktioner i
vapenexport och vapenhandel.